

Jenny d'Héricourt

Vapautunut nainen

Modernit uudistajat', vertaillkaa toinen toisianne yleisön, tuomarinne, edessä ja tiivistäkää itse sanomanne.

KOMMUNISTI

Sukupuolet eroavat toisistaan eivätkä täytä samoja tehtäviä; mutta *lain edessä ne ovat yhdenvertaisia*.

Jotta nainen todellisesti emansipoituisi, yhteiskuntatalous on uudesti valettava ja avioliitto lakkautettava.

PHILADELPHIALAINEN JA IKARIALAINEN

Veli, yhdyimme mielipiteeseenne muuten, paitsi avioliiton osalta.

PUHDASOPPINEN SAINT-SIMONILAINEN

Jos kristinusko halventaa naista, mikäli se alistaa häntä, johtuu tämä siitä, että kristillisessä katsannossa nainen edustaa ainetta, maailmaa, pahuutta. Me tavoitimme vastikään pyhän kolminaisuuden toden merkityksen. Me palautamme arvoon ja selitämme sen, minkä edeltäjämme tuomitsivat. Nainen on miehen veroinen, sillä Jumalassa, joka on kaikkeus, aine ja henki ovat tasavertaisia. Nainen muodostaa miehen kanssa parin, sosiaalisen yksilön, toiminnallisen yksikön. Koska nainen on hyvin erilainen kuin mies, me emme hyväksy hänen arvostelemistaan. Tyydymme *vetoamaan* häneen, että hän ilmaisisi itse itsensä. Ajattelemme kuitenkin, että hän ei voi vapautua kuin emansipoitumalla rakkaudessa.

PIERRE LEROUX (kiihdyksissään)

Varokaa! Naisen ei pidä vapautua sukupuolena, vaan ainoastaan *puolisona ja inhimillisenä persoonana*. Sukupuoli hänellä on vain rakastamaansa varten; kaikille muille miehille hän on sitä, mitä he itsekin ovat: aistimusta – tuntemusta – tietämystä. Vapaa tulee naisen olla avioliitossa ja valtiossa, kuten miehenkin.

FUSIONISTI (keskeyttäen)

Olette oikeassa, Pierre Leroux; mutta aivan väärässä ei oltu myöskään ennen teitä. Nainen on vapaa ja miehen kanssa yhdenveroinen kaikessa, sillä henki ja aine ovat yhtä Jumalassa, koska mies ja nainen muodostavat yhdessä androgyynin ihmisen, jumallisen androgyynin johdannaisen. Eikö totta, rakas sisareni?

MINÄ

Suokaa anteeksi, hyvät veljeni, jollen lähdekään mukaan teologisiin väittelyihinne. Siipeni eivät kannu Jumalan syyliin, jotta pääsisin perille siitä, onko hän henkeä ja ainetta, androgyyni tai ei, kaksinainen, kolminainen, neljäjäin vai jotain aivan muuta. Minulle on siinä kylliksi, kun te kaikki myönätte, että naisen pitää olla vapaa ja miehen vertainen.

Yhden huomautuksen sallisin itselleni: teidän käsitteenne 'pari' tai 'androgyyni', pohjimmiltaan yksi ja sama asia, on omiaan orjuuttamaan oman sukupuoleni. Kun metaforan, fiktion avulla tehdään kahdesta olennosta, joilla kummallakin on erillinen oma tahto, vapaa päätösvalta ja äly, yksi ainoa yhtenäisyys, niin *yhteiskunnallisessa käytännössä* tämä yhtenäisyys ilmenee vain yhtenä ainoana älynä, yhtenä ainoana tahdona, yhtenä ainoana vapaana päätösvaltana. Maailmaa hallinnut yksi yksilöllisyys sen kuin voimistuu, toinen yksilöllisyys mitätöidään. Parille suotu oikeus ei todellisuudessa ole kuin vahvemman valtaa. Tästä fantasiasta ammentaa hra Proudhonin tapa vedota androgyyniaan. Samaa metafysiikkaa on puhe kolmijaoista. Loukkaamatta teitä, hyvät herrat, tunnustan jyrkän vastenmielisyyteni kaikenlaisia kolminaisuuksia ja androgynioita kohtaan. Olen kaiken metafysiikan vannoutunut vihollinen, niin maallisen kuin pyhänkin. Kant koulukuntineen on syventänyt minussa tätä rakennevikaa ja pahetta.

FALANSTERILAINEN

Jumalan tähden! Jättäkäämme, arvon herrat, mystiikka sikseen. Mies ja nainen eroavat, mutta he ovat yhtä tärkeitä ihmiskunnan suuren tehtävän toteuttamisessa: siis he ovat tasa-arvoisia. Kuten jokaisella yksilöllä on oikeus kehittää itseään kaikin puolin, ilmaista kokonaista itseään täyttääkseen osatehtävän, joka hänelle viehtymystensä mukaan lankeaa, ei myöskään voida asettaa kysymyksenalaiseksi toisen enempää kuin toisenkaan sukupuolen vapautta. Mies laulaa suuren, nainen pienen terssin perusointua; mutta niin tässä kuin kaikissa yleisissä toiminnoissa on kahden yhdelmä välttämätön. Selvästikin on yksien tultava yhdeksi kaksinkertaisuudeksi. Naisen ja miehen on kaikkialla täydennettävä toinen toisiaan.

Hra de GIRARDIN (äkeähkösti)

Hyvät herrat, kannatan näkemystänne: naisen tulee olla vapaa ja miehen kanssa tasavertainen; lisäksi ainoastaan, että hänen toimensa on huoltaa, säästää, kasvattaa lapsiaan, kun taas mies tekee työtä ja tuo kotiin työnsä tuoton.

Tahdon, että nainen vapahdetaan orjuudestaan, ja että kaikki lapset syntyisivät lain suojaamiksi. Siksi minä hävitän siviiliavioliiton ja perustan sen tilalle universaalin eläkkeen.

Hra LEGOUVÉ (hymyillen)

Rakas hyvä herrani, kovin nopeasti ja kovin pitkälle te etenette; kaikkihan pian säikähtävät. Minä kuten tekin uskon sydämeni pohjasta sukupuolten tasa-arvoon, joka pohjaa eri toimintojen samanarvoisuuteen, mutta varon sanomasta tästä sanaakaan. Tyydyn vaatimaan naisille koulutusta, avio-orjuuden vähentämistä ja hyväntekeväisyystöitä: huomatkaa tykönnä, kuinka näiden uudistusten opeilla ja hyödyllä nainen

voi jo vapauttaa itsensä kokonaan. No niin, varovaisuudestani ja maltillisuudestani huolimatta ymmärtänette, että eräät pitävät minua uskallettuna *femmelininä*, toiset jyrkkänä sanskullottina.

Hra MICHELET (nousten pystyyn kyönelet silmissään)

Ah! Hyvät herrat, kaikki te olette väärillä jäljillä; ja minä kärsin suuresti, oma rakas akateemikkoni Legouvé, kun kuulen teidän käyttävän eleganttia lausettanne ohjataksenne naiset turmion ja kohtuuttomuuden tielle.

Teille muille herroille, jotka vaaditte naiselle vapautta ja oikeuksien tasavahvuutta, sanon: ei teitä ole nainen vaatimukseen valtuuttanut. Ei hän vaadi mitään oikeutta. Mihin pystyisi tuo heikko olento, alati sairas, aina haavoitettu! Raukka parka... Mikä muu hänen osansa täällä maan päällä, ellei olla aviomiehensä palvoma. Miehen tulee olla hänen opettajansa, lääkärinsä, rippi-isänsä, sairaanhoitajansa, kamaripalvelijansa; kasvattaa häntä kuin ansarissa. Ja kaikkien näiden monien askareiden lisäksi miehen tulee vielä hankkia jokapäiväinen leipä, sillä nainen ei osaa eikä saa tehdä työtä. Hän on miehen sydämen rakkaus ja alttari.

Osa teistä on rojhennut lausua pahan sanan: Avioero.

Ei eroa! Antautunut nainen on miehen merkitsemä. Ei häntä saa jättää, vaikka hänessä vikaa olisikin. Alkujaan ajattelin, että miehen kuollessa naisen täytyisi kantaa murhe hautaansa saakka, ennen sitä vallitkoon hänen ja hänen miehensä yhteensulautuminen rakkauden yhteisyydessä. Mutta olen muuttanut mieltäni: mies voi nimetä itselleen seuraajan.

(Kun hra Michelet istuutui silmiään kuivaten, nähtiin ruumisarkun kannen avautuvan.)

KUMEANKAMALA ÄÄNI

Kunniakkaasti ja ihailtavasti puhuttu, mainehikas professori!

ISTUNNON OSALLISTUJAT (yhteen ääneen)

Mitä! Te! Täällä! Emme siis lopulta täysin ja kaikkinemme kuolekaan, vaikka te olette niin valistaneet omia opetuslapsianne?

Hra COMTE

Emme, emme, hyvät herrat. Iahduinhan minä vahvasti, kun tajusin erehtyneeni siinä asiassa. Mutta en palannut kertoakseni teille elämästä haudan takana; ei se aihe olisi ollut häiriön väarti. Tulin osoittaakseni suurelle professorille Michelet'lle kaiken kokemani tyydytyksen, kun tapaan hänet ryhtymästä rikkaalle runolle sen ihanteen äärellä, jonka minä naisesta muovasin, ja kukittamasta Aristoteleen *ihailtavaa* maksiimia ja suuren pyhän Paavalin *käskeyä*.

Kyllä, kolmasti kirkastettu Mestari, sanoitte sattuvasti: nainen on miestä varten tehty, miestä tottelemaan ja miehelle omistautumaan; nainen on yksinomaan yksityiselämän palvonainen eikä ehdottomasti yhtään mitään julkisessa elämässä. Kyllä, miehen on työskenneltävä häntä varten; kyllä, avioliitto on purkamaton; kaikki tämä on moitteetonta *auguste-comtismiä*. Vain yhtä pahoittelen: ette vaalinut rukouksia, naisen rukouksia miehelle, miehen rukouksia naiselle: olisi hyväksi esimerkiksi ja kauniiksi vaikutukseksi nähdä heidät joka aamu polvistuneina toisiaan vastatusten käsi kädessä ja silmät ummistettuina. Toivon, ettette jättäneet tätä syrjään muun kuin unohtuksen vuoksi, ja että korjaisitte asian seuraavassa teoslaitoksessanne. Onnittelten teitä korkeimmasti onnistuneesta ajatuksesta, jossa naisen imeytyminen mieheen oikeutetaan louk-

kaamisen keinoin ja hedelmöitysmysteerin avulla: tämä tepsii taatusti tietämättömiin.

Kapinalliset naiset ja heitä tukevat *turmeltuneen sydämen* älykääpiöt sanovat, että te olette poeettinen ja naiivi egoisti; että rakas Proudhonimme on brutaali egoisti; minä taas maattainen egoisti. Antaa niiden puhua: minä kannatan teitä ja pyhitän teidät.

(Kummitus teki jo lähtöä takaisin makuuksille arkkuunsa. Minä kun niin mielelläni ajelen aaveita, kurotin nykäistäkseni häntä käärinliinan kulumasta. Vaikka hän tarjosi minulle yksiselitteisen perääntymiseleen, uskaltauduin nöyrästi esittämään Suurpappi-vainaa, että hra Proudhonin julkisivu kaipaa samanlaista pyhitystä kuin hra Michelet'nkin. Kuollut kohotti *kunniakkaasti* luisen oikean kätensä etu- ja keskisormen ja vei ne suuren kriitikon kopean kunnioittamattoman pään päälle eikä tämä vieläkään taipunut eikä näyttänyt järin imarrellulta.)

Hra PROUDHON

Herrat kommunistit, philadelphialaiset, fusionistit, falansterilaiset, saint-simonilaiset, ja te, herrat de Girardin ja Legouvé, kukin kannattajinenne, *femmelin* on teistä jokainen ja kaikki tyynni olette te *kerkeitä mielettömyyteen*.

Ystäväni Michelet kultaa, parfymoi ja sokeroi. En pysty hänen puheenlahjojaan tai maltillisuuttaan haastamaan. Tiedätte, etten minä, P.-J. Proudhon, ole luonteenlaadultani hellä enkä myöskään runoilija. Sallikaa minun siksi lausua teille kaikessa hienostumattomuudessaan totuus kysymyksestä, *josta te ette ymmärrä sanaakaan*.

Kirkko, Tuomas Akvinolainen, pyhä Bonaventura, pyhä Paavali, Auguste Comte, kuten myös roomalaiset, kreikkalaiset, Manu ja Muhammed, opettavat kaikki, että nainen on tehty miehen nautinnoksi ja hyödyksi, ja että hänen pitää tälle alistuman. Olen riittämiin todistanut nämä suuret totuudet osoittamalla niitä tukevat kiistattomat *affirmaatiot*. Nykypäivänä on toteen näytetty, että nainen on passiivinen olento, jossa ei itsessä ole mitään itua, vaan joka on kaiken velkaa miehelle, että nainen täten suhtautuu mieheen niin kuin teos suhtautuu tekijään. Oma ratkaisuni saattaa vaikuttaa hieman brutaalilta tai turhan muinaiselta tai keskiaikaiselta, siksi olen omaksunut moderneilta uudistajilta heidän harmittoman androgyniahölmöilynsä. Pariskunnasta olen tehnyt Oikeudenmukaisuuden välikappaleen: parissa miehen muuntamasta naisesta tulee kolminkertainen kauneus, papilleen tyyten alistettu kotijumalatar. Suljen naisen kotiin ja suon hänen osallistua juhliin ja esityksiin, lasten ja nuorten tyttöjen kasvatukseen ja sen sellaiseen. Eikö ole aivan ilmeistä, hyvät herrat, että nainen, koska on meitä heikompi, on *oikeudenmukaisesti* tuomittu tottelemaan meitä? Eikö myös *hänen vapautensa koostu siitä, että hän ei koe mitään rakkaudentunnetta, edes rakkautta omaan mieheensä?* Tästä seuraa ilmiselvästi, eikö totta, että te, jotka ette ajattele minun laillani, olette *femmeliinijoukkoa, absurdia porukkaa*, ja että naiset, jotka eivät enää tahdo olla orjia, mitä me emme ole suostuneet olemaan vuodesta '89, ovat *kapinallisia, epäpuhtaita, jotka rutto on tehnyt hulluiksi?*

(Valtaosa kokousväestä nauraa; hra de Girardin kohauttelee olkapäitään; hra Legouvé puree huultaan, ettei hymyilisi;

hra Michelet vaikuttaa huolestuneelta kiivailusta, joka saataisi mädättää kaiken. Lausueessaan sanan *insurgée*, ”naiskapinallinen”, puhuja oli katsonut merkitsevästi minua, minkä vuoksi en voinut olla hänelle vastaamatta.)

MINÄ.

Kyllä, ansaitsen kapinallisen nimen, kuten sen ansaitsivat vuoden ’89 uranuurtajat. Pelkään sen sijaan pahoin, että te, ellette tapojanne paranna, kuolette vielä asianmukaisesti ripittäytyneenä ja voideltuna... ja sen kaiken hyvin ansainneena!

(Oli herrojen kunnianarvoisan kokouksen aika äänestä.

Neljä koulukuntaa – kommunistit, saint-simonilaiset, fusionistit, falansterilaiset ja yksittäinen lehtimies hra de Girardin yhtä äänekkäänä kuin kokonainen koulukunta konsanaan – ovat naisen vapauden ja sukupuolten tasa-arvon kannalla.

Hrat Comte, Proudhon ja Michelet ovat naisen vapautta ja sukupuolten yhdenvertaisuutta vastaan.

Hra Legouvé lukemattomine kannattajineen tahtoo naisen vapautta ja haluaa, että nainen työskentelisi tullakseen miehen veroiseksi työtehtävien sama-arvoisuuden kautta.)

MINÄ.

Tämä tarkoittaa, että valtava enemmistö niistä, jotka *ajatelevat*, ovat vaihtelevassa määrin Emansipaatiomme kannalla.

Nyt kun lukijani ovat perillä eripuraisista katsantokan-

noistanne, hyvät herrat, minä, nainen, puhun *itse* oman oikeuteni puolesta turvautumatta muuhun kuin Oikeudenmukaisuuteen ja Järkeen.

Suomentanut Jarkko S. Tuusvuori

Viite

1. Katkelma teoksen *La femme affranchie* ensimmäisen niteen *Résumé*stä. Lacroix, Van meen & cie, Bruxelles 1860, 221-9. Julkaistu teoksessa *Philosophie, France, XIXe siècle. Écrits et opuscules*, toim. Stéphane Douailler, Roger-Pol Droit & Patrice Vermeren. Le livre de poche, Paris 1994, 719-26. Toimitajien mainitsemat dialogin osanottajien taustahahmot ovat seuraavat. Kommunistit: Étienne Cabet, Théodore Dezamy ja Constantin Pecqueur. Saint-simonilaiset: Armand Bazard, Prosper Enfantin ja Pierre Leroux. Fusionistit: Louis de Tourreil. Falansterilaiset: Charles Fourier. Niin ikää toimittajien mainitsemat dialogin pohjatekstit ovat seuraavat. Étienne Cabet: *Le voyage en Icarie*. Émile de Girardin: *La liberté dans le mariage*. Ernest Legouvé: *Histoire morale des femmes*. Jules Michelet: *L’amour* sekä *La femme*. Auguste Comte: *Politique positive* sekä *Catéchisme positiviste*. Pierre-Joseph Proudhon: *La justice dans la Révolution et dans l’Église*. Toistuva käsite *égalité* eri johdoksineen on tässä käännetty vaihtelevasti sanojen ”tasa-arvo”, ”tasavertaisuus” ja ”yhdenvertaisuus” avulla. Käsite *équivalence* on käännetty sanalla ”samanarvoisuus”. – Suomentajan huomautus.